

Nro. 7.

A FELS. R. TSASZARNAK ÉS A KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMEBŐL.

*Költ Bétsben Kedden Juliusnak 23-ik napján,
1799-ik esztendőben.*

B é t s.

A' leg utóbbi Udvari Német Hírszóban, ezek a' hadi tudósítások a' . . . . . di Cancellariáról: —

„O Károly Királyi Főhadvezérelegtségétől ide érkezett néhány jelentések szerent, az ellenség ezen hónapnak 3-dikán a' Gen. Jelachich' seregének, a' mely a' Sill' partján szállott volt meg, egész Szélső vigyázó lineáját, mely is Schwitztól fogva Brunenig terjedett-ki, meg-támodta, és azt előbbször vizsgálta is nyomta volt, hanem, minckutánna a' mi segítő seregeink el-érkeztek, az ellenség ujjanton, több helyekenn, ujra meg-támadtatott, veztéssel vizsgálta nyomatott, és az utána

Jost' hegyénn iskeresztül kergettetett, és *Felső-Egeribe* a' miéink bé- szállottak. A' bal szárnyán is a' Gen. *Jelachich'* lineájának, a' hol Gen. *Ot- ves* a' Komandérozó, hasonló ki- menetele volt az ellenség' reánk való ütésének, és az ellenség itt is kéntelen volt vesztéssel visszva vonni ma- gát.

„Jul. 6-dikánn nagy erővel reá ütött az el- lenség a' Gen. *Meerfeld'* vezérlése alatt *Offenburg* nál álló seregeinkre, és őket *Offenburgna* el- ha- gyására kényszerítette: mindazonáltal a' miéink- nek vitéz ellent-állások által, a' további elő nyo- mulásban meg-akadályoztatott az ellenség, és Gen. *Meerfeld'* ujjanton arra a' helyre szállította- meg seregeit, a' hol azok az ellenségnek *Offen- burgnál* való meg- támodása előtt feküdtenek volt. —

„Ezen tsatának alkalmatosságával a' 10-dik és 23 dik Frantzia Lovas Regementeknek a' mi- nap meg-maradott részeik, mind semmivé té- tettek: egyéb következései sem voltak ezen üt- közetnek, minthogy az ellenség mingyár az után, *Marlen, Wildstædt* és *Links'* tájjokig visszva von- ta magát, és a' miéink már 8-dikban ismét bé- szállottak vólt *Offenburgba*.

„A' mi vesztésünk egészszon- vétettetve, ki- tfiny volt ezen tsatában. Leg inkább sajnálja ő Királyi Fő Hertzegsége Császár Huszár Rege- mentje béli Gr. *Keglevich* vitéz Oberstert, a' kit egy haubitz-gránát meg- ölt.

* * *

„A' mi *Mántua'* és *Alessandria'* váraiknak ál- lapotjokat illeti, úgy irt *Kray* Generalis ezen hónap- nak 12-dikénn, hogy ezeknek ostromoltatások egész- hathatóllággal folytattatik.“

a' nyirett juhat: *Kedves juham!* mi egymáshoz' minyájon hasonlók vagyunk."

Német Ország.

A' Császári Felség' nevében ezen hónapnak 12-dikénn a' Régensburgi Német Diétánn a' Rendeknek köteleffégeik' tételére, és ujj hadi költségnek határozására, ilyen Decretom adattott a' Gyülésnek által: — „

„Az 1797-dik esztendő' Apriliflének 18-dika vala az az emlekezetre méltó nap, a' melyen a' Cs. Kiráyi és Frantzia meghatalmazott Követek, a' *Leobeni* békefféges *Præliminaréknak* aláirtak, a' melyekben a' Német Birodalom és Frantzia Respublika között való minden féle ellenségeskedéseknek meg-szüntetődések is meghatározottatott: oly módonn, hogy ezen békefféges Egyezésnek oltalma alatt, a' Német Birodalom' békeffégének munkája is; el kezdetődjön és végre hajtattaffék. Hanem, ez az ily szivszakadva való várakozás, oly kevéffé felelt-meg a' tett egyezéseknek és az ő Felsége' atyai czelőzáffainak: hogy a' Frantziák' részérölsokkal inkább, a' Német Birodalomnak békefféges hajlandosága mellett is, minden napok ujjabb meg ujjabb ellenkező tselekedetekkel különböztetődtek-meg; a' midön a' Német Birodalomnak előre fekvő részei, a' szenvedőknek és az egéff békeséges Deputatziónak jelentései mellett is, szünetlenül, mint a' hadnak folyása alatt, a' hadakozásokkal járó minden féle katonai nyomattásoknak alájok vettetve maradni kéntelenittettek; a' midön a' Német Birodalom' oltalom-bástyája *Ehrenbreitstein'* vára is, az egyezéseknek tsufolodva való meg vettetésekkel, s-könyörületlen éheztetés által, erő-hatalommal el-foglaltatott, a' midöu a' Helvetziában fekvő Német-Birodalmi tartományok és Feudumok, az ujjanton formalódott Helvétziai leány Respublikának

részzeivé rendeltettek, és a' példa nélkül való machinációkkal Helvétziába bevitetett erőszakos változások által, a' pulztító Frantzia Revoluzciónak gyújtó matériaja, ily módon a' Helvétziai szélekkel határos Német tartományokhoz, közelébb hárittódott; midőn a' Frantzia ország-ló szék ezen idő óta is, a' maga revoluzziós természetében híven megmaradván, megszünés nélkül oly plánumokkal foglalatoskodott, amelyek a' Német Birodalom' Ország-országi relátzió-
nak elenyéltetésekre céloztanak; midőn a' Frantzia Ország-ló szék, a' maga különben is nagy hatalmát, újabb Defensiv- és Offensiv szövetségekkel erősíteni, a' békefléges alkudozásoknak ideje alatt is igyekezte, s egy 200,000 emberekből álló hadi infurrectióról is, rendeléseket adott ki; és a' midőn végezetre mind ezek által, közönségesen szolva a' Német Birodalomnak egész politikai állapotja, hogy egyéb méjj sebek elhalgattattatának, a' Frantzia Ország-ló széktől magától helybe-hagyatott minden ellenségeskedésektől való fegyver-szüntetésnek ideje alatt is, ennyire védelmezettödött.

„Már csak ez az állapot is, mint egy rész szerént tsendes, rész szerént nyilvánosságos hadakozás, úgy nézetteiketett: noha azonközben tsupa ember-baráti hajlandóságból még ekkór csak azok jelentő irások szolgáltak fegyver gyanánt, melyek részönkről a' Frantzia Directorium' parancsoló kevély-batorságának ellenébe szegeztettek, hanem a' melyek az ő eddig való szereztsés ki menetelü vakmerő célozással mellett, semmit nem egyebet, hanem csak azt a' következőt vonták magok után, hogy a' Frantzia Directorium az erőszakoskodásnak és igallágtalan-
kodásnak folytatásában, haladott tovább-tovább; a' mint mind ezeknek megbizonyításául, nem egyéb, hanem csak a' történt dolgoknak előhordása, kívánatik: Az *Ehrenbreitsteini* erőflégeknek helyre állittatódások iránt kiadatott rende-

lések, ezeknek a' szomszéd Német tartományokban felülkört eleséggel való meg tölttetése, és az ez által ki-nyilatkoztatott nyilvánosságos akaratja a' Frantzia Országló-széknek, a' felölli, hogy ő ezen várnak, a' betsület, a' fenn álló egyezések, és a' népek' törvényével ellenkező birtokában, meg maradni igyekeznek. — *Manheim*' városának el foglalása, az ott volt őrző seregek ki-fegyverkezettetődése, az ott való Magisztrátusnak és egyéb közönséges hivataloknak az ő foglalatosságaik' folytatására csak provisoriai módra adatott engedelem, a' mely tsel-keedet mint egy elő-példája volt a' *Rastadti* Congressuson a' Frantzia követektől tavaly Okt. 3-dikán minden tekintet nélkül tétetett, és a' N. Birodalombeli Státus-változást illető fenyegetődzésnek — az az 1799 béli 15 dik Mártziusi nevezetes írása a' Frantzia Directoriumnak, a' melyet ő egész revoluziós hangon készített és küldött *Gen. Jourdan*hoz, a' fő vezérhez — a' Frantzia seregeknek külömb-külob irányu utakonn a' Német Birodalom' szivére való bé nyomulása, mely is, az egyezés szerént való fegyver-nyugvának a' Német Birodalomrá nézve tartozott minden felmondása nélkül, és a' fegyvernyugvás' lineájának nyilvánlagos által hágásával, esett-meg — *Philipsburg* várának Mártz. 1-sőjénn a' legkülönösebb ki fejezésekkel történt fel-kerettetése, és a' Komendánsnak ebben való gyalázatos fenyegettetése, hogy a' várat ijedtében adná által, az az erköltsi tulajdonságokkal ellenkező módon készült irás, a' mely által Mártz. 4-dikénn ezen várbáli Magisztrátus, a' Császár és Birodalom ellen való árulásra ingereltetett, a' vár' szomszéd-szédságában készítettett ellenséges battériák, továbbá, az ezen várnak meg-rontás által való fel ad-ittatása végett tétetett próbák — az a' *Bernadotte*' irtódzást gerjesztő proclamatiojában lévő, minden Németeknek a' magok törvényes Fejedelmek ellen való ingerlésekre tzelozó lázzafz-

tás, több e'-féle tselekedetekkel tudva lévő együtt, a' melyek már a' 4-dik Aprilisi Császári Decretomban fel-jegyeztetve voltak — mind ezek meg-lett dolgok, és olyanok, a' melyek a' magok természeteknek ereje szerént, a' hadi állapotnak minden tulajdonságait magokba foglalják. —

„A' hadakozás ily módon a' Német Birodalom ellen, a' dolog' természéte szerént fenn-áll; az a' hadakozás! a' mely tsak egyedül a' Frantzia Kormány-izék uralkodást és revoluziót szomjuhozó, mindent fel zavaró, hivségtelen Politikájának munkája; és már eddig vége is volna a' Német Birodalom' *Olofsz* országi és *Helvétziai* relatióinak örökre; a' revoluziónak zárlója már a' Német Birodalom' egyik nagy részében is, mint más Státusokban és tartományokban, felszurva volna; 's a' Német Szabadságnak jobb szerentséje, a' Frantzia szabadságnak és egyenlőségnek kedvetlen Systemája által, ki iródott volna: ha a' Császári Vezéreknek böltséflége és Hérosi vitézsége, és a' győzedelmes Cs. seregek, a' izivet - kapott ellenség' elő-nyomulásának, gáttat, nem tettek volna. —

„Még tehát ilyen-képpen, minekutánna az ellenségeskedések ujjanton el-kezdődtenek, és az oly igen ohajtott Német Birodalmi békellégnek meg-készülhetését reméltethető alkudozásokra való ki-nézés, el-enyészttetődött; fenn-áll a' Német Birodalom és Frantzia ország között való hadakozás; e'-képpen tehát, az ezen ki-tsikorva kényszerített Német Birodalmi háborunak kezdetétől fogva közönségesen ki-jött Ki nyilatkoztatásoknak tulajdon ki-fejezéseik szerént, azért, a' mi leg betsesebb, u. m. a' leg drágább békelléges kötéseknak épségben való maradásokért, a' Vallásért, a' tulajdonért, a' polgári rend-tartásoknak és Constitutzióknak meg-öriztetésekért, a' Német Birodalom' betsületéért, méltóságáért, szabadságáért, magában-való-fenn állhatásáért, kell még most tsatázni; most kell még, az eddig

való Diétai Végzések' értelmekben vétetett egyes, igazságos, ilendő, és állandó Birodalmibékelleget, a' tsatázás által meg-szerezni.

„Ő Cs Felsége tehát, fő Fejedelmi bizodalommal vagyona a' Választó Fejedelmekhez, Hercegekhez, es minden Rendekhez, 's-ő tölök, a' Német Haza' és Conlilituzió' szentséges nevekben, 's az általok magok által vétetett sok iz-báli közönséges ígéretek szerént, igaz jussal várja, hogy ezen nagy czélnak elérhetése végett, magát egy Birodalmi Rend is, köteleffégének lelki esmeret szerént való bé-töltése aloll, ki nem fogja vonni, a' mely köteleffég ő közölök kire-kire, a' Birodalmi közönséges egybe kötötteséből, a' Birodalmi régibb egyezésekből, az ezen háboru' kezdődésétől fogva ki jött Diétai végzésekből, 's-nevezetesen abból a' rendelésből foly, a' mely szerént az ezen közönséges ellenség ellen szükségellé vétetődött fegyverbe való öltözködésre kívántató költség, *Quintuplumra* határozatott, 's-a' meiyhez képpelt maga a' Svétziai Királyi Felség is, magát, mint Német Rend, a' Német pátriótismusnak fel elevenítésére, a' közönséges ellenség ellen, a' Rendek' gyűlésében, éppen oly hiv, mint nemes szivuséggel, ki-nyilatkoztatta. Eppen ily szükséges a' Diétának azon egész hadi költségnek ki-állításánp tanátskozni, es gondoskodni, a' mely a' Német Birodalomnak egy háborujától is el nem váloftathatik; es meghatározott kívánsága ő Császári Felségének a' Rendek' gyűléséhez, az, hogy ők a' mind ezekről ő Felségéhez intéztetendő vélekedéseiket, fetteffék. Mellyel marad, &c. Költ Régenburgban Jul. 12 dikénn, 1799.

Elegyes Levelek.

Pétersburgból: — „A' Jun. 25-dikénn költ *Pétersburgi* Údvari Ujjságban már nagy örömmel olvastattak a' *Turinból* Május' 16-dikánn *Su-*

warowtól elküldetett tudósítások. Az Orosz Császár a' Suwarow' ajánlására, Gen. Májor Pan-gratzion Hertzeg a' Sz. Newfzki Sándor' első rendü, Vukassovich Cs. Királyi Gen. Májort pedig a' S. Anna ugyan azon első rendü Keresztjével, és több más tiszteket is egyéb keresztekkel, hasonló-képpen az alább való tiszteket egy-egy Rubellel, az olyanokat pedig, a' kik Konstantin' Nagy Hertzeg alatt viaskodtak, két-két Rubellel ajándékozta meg.

Londonból, Jul. 2. —

„Ide levelek érkeztek Napkeleti Indiából, a' melyek a' Szározon jöttek. A' Benaresi Jan. 15-dikénn költ levelekben egy kedvetlen támadásról vagyon emlekezet; a' melyet ezen városban Vezier Aly gerjesztett; a' ki Cherry, 's Graham Urakat, és Conway Kapitányt, maga öltet meg. Davis Ur, a' ki második Magistratuális Személy, az által tartotta meg életét, hogy a' háza' tetejében egy lántsával majd egy oráig védelmezte magát, mely alatt Gen. Erskine egy fegyveres tsoporttal elő-érkezvén, Vezier-Aly elszaladott, és ezzel a' támadás is eltsendesedett. — Ezen leveleknek meg-indulásokkor, az Anglus sereg táborban volt szállva, hogy Tippó Fejedelmet, a' maga' jövődö irant való meg-határozásának ki nyilatkoztatására kényszerítse. Admirál Rainier, a' Mungalorei kikötő-hely előtt lévő öbölben hajokázott, oly igyekezettel, hogy ezen kikötő-helyet el foglalja.

Vice-Admirál Mitchell, a' ki a' titkos expeditzióra ki rendelt hajókat vezéreli, Gen. Abercrombival és több más Stáb-tisztekkel együtt, a' Státus Secretariusnál Dundásnál ebédelt Jul. 1-ső napján. — Lord Mintó útnak indult más nap Béts felé, a' hova Követnek rendeltetett.

York Hertzeg Juris Doctorrá neveztetett az Oxfordti Univerzitástól, és a' várostól polgari jussal ajándékoztatott meg.

Londonból Jul. 5. —

„A' *Benaresi* Anglus *Residens*nek *Vexier-Aly* által történt meg-ölettetése, undok környülállásokkal volt öszsze köttetve. *Aly*, a' ki ezt a' gyilkosságot tselekedte, el-szaladott; hanem 50,000 *Rupiák* tétettek a' fejire. A' felesége, és 50 más aszszonyai, a' házában találtattak; huz éléfántjai el-fogattattak. Az ittt lévő *Europaiak*, minyájan a' *Davis Úr*' házába gyülekeztenek öszsze, és a' ház körül 2000 fegyveres ember szállott táborba.

„A' milyen rendeletlenségre jutott mostan *Frantzia* országnak belső állapota; az *Angliai Ország*ó-szék ellenben éppen most szemeskedik oly erőssen, hogy ezen veszedelmes *crisis*ben, a' belső tsendességre szolgálható eszközök közül, semmit is el ne mulasson elő venni. Alig erőssített meg a' titkos társaságokról szolló *projectom*, és már más terjesztett az *Alsó-Ház* elibe, mely abból áll, hogy ezen-túl, netsak halállal büntetődjek a' *Felség-árulás*, hanem, mint már ez *Irlandiában* is törvény, a' *titulus*nak és örökségnek el-veztése, a' bünösnek egész *familiájára* is ki-terjedjen.

Coblentzból Jul. 7. —

„Több mint 4000 emberek dolgoznak éjjel nappal az *Ehrenbreitstein* körül készülő ujj lántzokonn, a' melyek több rend béli pallisádokkal és egy 15 láb szélességű árokkal is körül vétettettek. — A' harmadik vagy ugy nevezett vár örző *Frantzia* *Batalionok*, hadi lábra állittatnak, hogy a' tsatázó mezőkre ki-rukkóljanak.

Párisból:

*Gen. Scherer*nek minden-féle-képpen igen meg-gyült a' baja. Közelebről egy levelet irt az *Öt-százak*' *Tanátsához*. A' *Secretarius* el-kezdte olvasni a' levelet, a' melynek a' felül-írására *mingyár*, némelyek el-hahatálták magokat

mások mérgeződtek. A' levél így kezdődött: — „Generál Scherer, az 500 zak' Præselléhez! Én által adok itten, Hazafi Præsés két exemplárokot, a' melyek a' mi hadi munkáinknak magyarázatjaikat Olofsz országban, addig, a' meddig én a' tábor' vezérlését Gen. Moreaura biztam, magokba foglalják, &c.“ — Ekkor egy *Blin* nevű Képviselő, a' levél olvastatását félbe szakasztván: — „Néktek, így szoll, nem szükséges sem Scherert megítélnetek, sem az ő hadi munkáit megvizsgálatok: meg tselekedte már mind ezeket egész Frantzia ország helyettetek, &c.

„A' Directorium, Olofsz ország felé is egy Telegraphusi lineát rendelt *Nizzaig*, a' mely *Lyon* és *Toulon* városainn ~~között~~ keresztül.

„Gen. *Joubert* és *Championès*, Jul. 8-dikánn el-útaztak *Párisból*, az első Olofsz ország felé az Olofsz orszagi, *Championet* pedig egy úgy nevezett *Alpesi-Observations-tábor'* vezérlésére. —

A' Hadi minister *Bernadotte*, mind a' fegyveres seregekhez, mind pedig külön-külön a' Divisions-Generálisokhoz egy-egy proclamatiót intézett. Az elsőben ezt mondja egyebek között a' katonáknak: „Esköszöm, hogy ruha, fegyver és eleség' dolgában, gondot fogok rólátok viselni.“ — A' másodikban ilyen formálog fejezi-ki magát: — „Ha, így szoll, a' hazának ily veszedelmes állapotjában, az embernek a' maga gustuffát meg-kérdezni szabad volna, megítélhetitek, hogy inkább mentem volna hozzátok a' tsatázó mezőre, hogy sem a' minifterséget felválloltam volna: hanem, az adminiftratzióknak minden rész béli ilyen rendeletlenségei között, nagyobb kurázsinnak gondoltam lenni, ezt tselekedni inkább, mint azt, &c. —

Gen. *Massena* Jul. 7-dikénn írta Helvetziából a' Directoriumhoz: hogy az ellenség egy 6 ágyus battériát oly helyre építvén, a' melyenn neki fok kárt tehetett, és a' posztjai között a' közösülést ketté szakaszthatta volna, ő ennek el-

rontására *Lecourbe* Generálit rendelte-ki, ki is, hogy ezen zélt el-titkolja, maga az egész ellen-séges kordont meg-támadta, míg az alatt Stáb-Major *Porson*, a' battériára elő nyomúlt, &c. — Utoljára azt is jelenti *Massena*, hogy ő *Lecourbe* Generálitól bé kívánta légyen annak a' Strazsamerfernek nevét, a' ki leg előbb bé-ízökött a' battériába, oly czéllal, hogy őtet feljebb emelje. — (Erről a' tsatázásról, már fennebb is emlekezünk.)

Magyar Ország.

Belényesről, Jun. 17. — „Itt, már egy hónapja, hogy, ilyenkor izokatlan hidegek járnak. A' *Bihari* hegyekenn 15-dikben annyi hó hullott, hogy a' pásztorok alig verekedhetek-le a' tetökről a' völgyekre, így is találtatott már közülök vagy 5 meg-fagyva. Még ma is fejezéslenek a' heggyek' tetejei.“

Szatthmar Nemetiben Junius 18-ik napján. Örömmel olvastam a' Magy. Kurir. Erd. Iróinak azon halzatos jegyzéseiket, a' mellyeket a' dühött állatok által meg maratott, télben a' kegyetlen hideg miatt meg fagyott, pinczében vagy másutt még fuladt, és a' vízbe holt embereknek meg elevenítéséről, betses ujság leveleiknek egynéhany darabjaiban a' Magy. Közönséggel közöletenek. Azoknak az egész Hazában, de kivált *Szatthmar* vidékén és a' *Szamos* körül, a' hol minden elztendőben fok lzerentsétlen ember el vesztü életét, tsak azért, mivel mások leg kissebb munkát is, az ő életre való vizsgálta hozattatások körül sajnállanak, fok halznát lehet venni.

Ennekelötte mint egy két elztendővel egy szegény lakos feleségével 's gyermekével együtt,

egy lovas talyigán a' mezőre szándékozván , a' Szamos hidja mellett, lovának meg itatása végett, a' szokás szerént a' vízbe bé hajtott ; de olly mélységbe bukkant bé, a' mellyből sem maga, sem felesége ki nem szabadulhattak, hanem a' gyermekét, latván az apja a' vefzedelmet, a' víz partyára ki vetette. Ezek fényes délben estek ebbe a' vefzedelembé, sokaknak láttára, a' kik által tsak hamar ki is fogattattak, de mivel meg elevenítéseken senki is nem igyekezett, 48 óra múlva el temették.

Olly fajnosan esett nékem ezeknek a' szerentséleneknek halálok, hogy midőn felettek predikálottam, 's a' tanítást el végzettem volna, addig a' predikáló székből le nem szállottam, mig így nem szóllottam halgatóimhoz : Keresztények! Ennek a' két szerentsétlen embernek halála alkalmatosságot szolgáltat nékem arra, hogy meg mondjam, miképen kellyen az ily vízbe fulladtakou segíteni s. a. t. És mivel akkorhevenyében más könyvet nem kapháttam, a' Szükségben segítő könyvet vittem fel magammal, 's ott, a' hol a' vízbe fullakról beszéll, el olvastam, 's oly figyelmetlenséggel halgatták az én külömben is figyelmetes Halgatóim, hogy az egészlen szembe tűnő vólt, javaslottam nékiek ezen könyvnek meg szerzését is. De tapasztaltam is az abból való olvasásomnak azt a' hasznát, hogy midőn nem sokára az után egy varga legény a' Szamosba fulladt volna, mikor ki fogták, már a' körülötte lévőek tudtak vele meg lehetőssen bánni akként, a' mint töllem hallották, és tsak abban hibáztak, hogy ki fogván a' szerentsétlen legényt fejére állították, 's vizes köntösét rajta hagyták. Ez a' legény egy egész fertály óráig vólt a' vízben, abban is tölt egynehány minuta, mig én oda hivatattam, és lemmi leg kissébb melegség is a' tellén nem tettett, hanem a' szive körül va-

lami: mindazáltal mind én, mind a' körülöttem levők követvén azt, a' mit az ilyenekkel elkövetni kell, olly fzembe tűnő hafzna lön a' dörögöésnek, és meiengetésnek, hogy a' patiens, már fél óra mulva hányta vetette magát; sőt midön az orrát kemény bor etzettel illettem volna, egyszer kevésbe múlt hogy ölfve nem izidött, tsak a' vólt a' baja, hogy nem szólhatott. Mas nap reggel a' legénnyel beféltem, és egy hét mulva a' templomba is bé jövén, az én faradságomat még kölfzönte, és most is él *Debrecezenben*, — Nem árt az illy példákat közönségelle tenni, 's a' jó tanátsot meg fogadni. — A' jó lsten pedig segittse az Urakat, hogy több illy hafznos Jegyzéseikkel hafználhassanak a' Magyar Hazának.

A' *Szatthmári* vidékek most ugyan lutskosok, de nem a' *Szamos* áradása, hanem a' lők elfozélek miatt. Vetéseink szép reménységet nyujtanak, ha meg nem dülnének még zöldiben. Szénat, ha az idő így jár, keveset tsinálhatunk — szilvank igen kevés lefzsz, és a' szilvorium szeretök az ideji tsinálmányunkra ne is ásétozzanak; különben a' szilvorium nem ugorka, hanem mennél régibb annál jobb. Borunk, noha eleinte meg ijeutek a' szöllös gazdák, mindazáltal a' miat mondjak, elég lelzen, ha tudniillik valamelly tsapás nem éri.

Némethi István

a' *Szatthmári H. C.* követő
Gyülekezet rendes Predikátora.

* * *

Bemerkungen für den Stadt- und Landwirthl, den Gebrauch des Glauberischen Salzes, als Praeservativ- und Heilmittel bey den Krankheiten der Kühe, Pferde, Schweine, Schafe und Ziegen be-

zreffend. Illyetén tzimü munkátskát iktattatott bé az Egészségre ügyelő Berliini K. Tudós Tanátsnak egyik nevezetes tagja, Orvos Doctor és Professor *Hermbsftaedt Sigmund Fridrik Ur*, e' folyó 1799-ik elztendőnek Februarius hónapjában, azon tudós könyvnek 12-ik kötetjében, a' mely hónaponként illyetén czim alatt adattatik ki Liphában: *Oeconomische Hefte für den Stadt- und Landwirth*, az az: a' *Váraci és falusi Gazdáknak oktatásokra való gazdaságot tárgyáló darab.* Ezen tudós irásában lok példákkal meg mutatja a' fent nevezett Berliini Tudós, melly nagy haszna légyen a' *Glauber tsudallatos Sójának*, a' barmok, 's nevezetessen, a' tehenek, lovak, sertések, juhok és ketskék nyavalyaiknak orvoslásában, sőt a' ragadó nyavalyáknak el háritásában is.

Jól tudván azt a' Magyar. Kurirnak Irói, melly lok puztítást tégyenek a' két Magyar Hazában a' nyavalyák a' barmok közt, 's melly nagy és sok károkat okozzanak ez által a' barom tartó gazdáknak: leg szorossabb köteleltségeknek esmérték ezen hasznos munkátskát a' Magyar Publicummal summásan közleni; még pedig olly formán, hogy először a' *Glauber tsudallatos Sójának*, a' beteg emberek; másodszor a' beteg marhák orvoslásában való hasznat, 's avval való orvoslásoknak módját írjuk le; harmadszor és utollyára bizonyossá teizik arról a' Magyar Publicumot, hogy a' *Glauber tsudallatos Sójához* hasanló Só Magyar Hazánkban is bővséggel tállatik.

Glauber Sójának neveztetik annak feltalálójáról, a' múlt Században élt igen hires Orvos Doktorról *Glauberről*, a' ki annak tulajdonságait és külső 's belső hasznait, illyen czimü, 's *Amjier damban* 1678-ik elztendőben ki adott munkájában de *Natura Salium*, bőven le írta.

Az ő, és az ő utánna élt orvos Doctorok tapasztalásaik szerént lágyító, takayot el olvasztó, vizelletet hajtó, és gyomor tisztító tulajdonságokkal bir ez a' Só, mellynek különbözőféle nyavalyokban való hathatóságát 140 elztendőktől fogva sok ezer meg ezer tapasztalások erőssítettek meg. — Mint *lágyító, és a' sűrű taknyot meg véknyító eszköz*, 5—10 elztendős gyermeknek $\frac{1}{3}$, sőt egy egész quintli vagy $\frac{1}{4}$ lat tiszta vízben áztatva, esteli le fekvéskor adattassék bé; öregebbeknek, ugyan azon végre, 's azon formában 2 quintli, vagy fél lat reggel és este, vagy ha úgy tetszik, áztatassék 4 lat ilyen só egy fél itze tiszta kút vízben, 's igyon belőle reggel és este egy jó boros pohárral. — Mint laxáló, vagy gyenge gyomor tisztító eszközből 5—8 elztendős gyermeknek 2 vagy 3 quintlit; 10—12 elztendősnek 1 latot; 15—20 elztendősnek másfél sőt 2. latot; öregebbeknek, tessék alkotmányához képest, 2. 3. sőt 4. latot is vagy, tiszta vízben, vagy herbatéban áztatva kell bé adni. — A' meg rögzött obstruációkban, avagy szorulásokban igen hasznos egy lat ilyen Sót vízben el olvasztani, 's azt árpa lével elegyítve kristir gyanánt bé adni. — Mind ezekben az esetekben, mint az első utakat, az az, a' gyomrot és beleket tisztító eszköznek, igen nagy haszna vagyon a' *Glauber tsudalatos Sójdnak*, és a' mennyiben a' nyavalyáknak okait a' testből ki hajtja, önnön magokat a' nyavalyákat is, mint azoknak következéseit, bizonyosan el hárítja.

(A' többit a' következő alkalmatossággal.)

P. D.